

การบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ

The Vocational Education Management in Business and Service for Quality Standards

นิตี นาชิต¹

Niti Nachit¹

บทคัดย่อ

การบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย 5 ระยะ ได้แก่ ศึกษาแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ, พัฒนามาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อนและคู่มือ, ทดลองใช้, ประเมิน, และ เสนอแผนนโยบาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คือ แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมิน และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ด้าน (IPOO) และ องค์ประกอบกลไกการขับเคลื่อน 7 องค์ประกอบ 2) ผลการสร้างมาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อน และคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองใช้มาตรฐานคุณภาพและกลไกการขับเคลื่อนด้วยคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 5) ผลการเสนอแผนนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ และการนำไปใช้สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ระดับ คือ ระดับสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา ระดับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และระดับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกระดับ

คำสำคัญ : การบริหารอาชีวศึกษา, ด้านธุรกิจและบริการ, มาตรฐานคุณภาพ

¹ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

¹Director of Bureau of Vocational Education Standard and Quality, Office of the Vocational Education Commission.

Corresponding Author Email: nitinachit@hotmail.com

Abstract

A study on vocational education management in business and service for quality standards was generally aimed at developing vocational education management in business and service for quality standards. The study was divided into 5 phases as follows: investigating the guidelines and directions of vocational education management in business and service for quality standards; developing the quality standards, mechanism, and the manual for vocational education management in business and service; piloting the developed manual; evaluating the manual, and providing the policy. The research instruments consisted of recording forms, interviewing forms, group conversation recording forms, assessment forms, and questionnaires. The data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The research results showed that: 1) The guidelines for managing vocational education quality standards consisted of 4 aspects (IPOO) and seven drive mechanism elements. 2) The result of and mechanism in business vocational management manual and services to quality standards found that the overall average was at the highest level. Furthermore, the results of quality standards development, mechanism, and the manual for vocational education management in business and service showed that the overall average was at the highest level. The experiment results on implementing the quality standards, mechanisms through the manual for business and services towards quality standards found that the overall average was at the highest level. The evaluation of the vocational education management manual in business and service towards quality standards found that the overall average was at the highest level. Lastly, the results of the presentation of the policy guidelines for vocational education administration in business and services towards quality standards found that the policy consisted of 3 levels: the vocational education institution and the educational institution level, the Office of Vocational Education Commission level, and the Ministry of Education level. Moreover, the result showed that overall evaluation results were averaged at the highest levels.

Keywords: Vocational Education Management, Business and Service, Quality Standards

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนประเทศไทย Thailand 4.0 มีเป้าหมาย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ เพื่อนำประเทศไทยสู่เศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) ให้มีรายได้ต่อหัวสูง ภายใน 5-6 ปี การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่าหรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนและการปรับภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจและบริการ โดยเน้นเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าไปสู่การผลิตบริการมากขึ้น รวมทั้งการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนประเทศไทยในทุก ๆ มิติ เช่น นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรม ด้านการบริการ นวัตกรรมด้านการตลาด นวัตกรรมด้านการเงิน นวัตกรรมด้านภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ และนวัตกรรมด้านความศรัทธา ความคิดและความเชื่อ รัฐบาลมีเป้าหมายการขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” (Value-Based Economy) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ 2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusive Society) ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของทุกคนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และฟื้นฟูความสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมให้กลับคืนมาอีกครั้ง 3) การยกระดับคุณภาพมนุษย์ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปกับการเป็นคนไทย 4.0 ในโลกที่หนึ่ง และ 4) การรักษาสันติภาพที่มีระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศควบคู่ไปกับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งภาคธุรกิจและบริการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็น 99.8% ของจำนวนวิสาหกิจทั้งประเทศ และเป็น 78.2% ของการจ้างงานของภาคธุรกิจและบริการทั้งหมด ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าผลิตภาพการผลิตโดยรวมของธุรกิจและบริการยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร โดยมีการขยายตัวโดยเฉลี่ยเพียง 1.1% (สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2560)

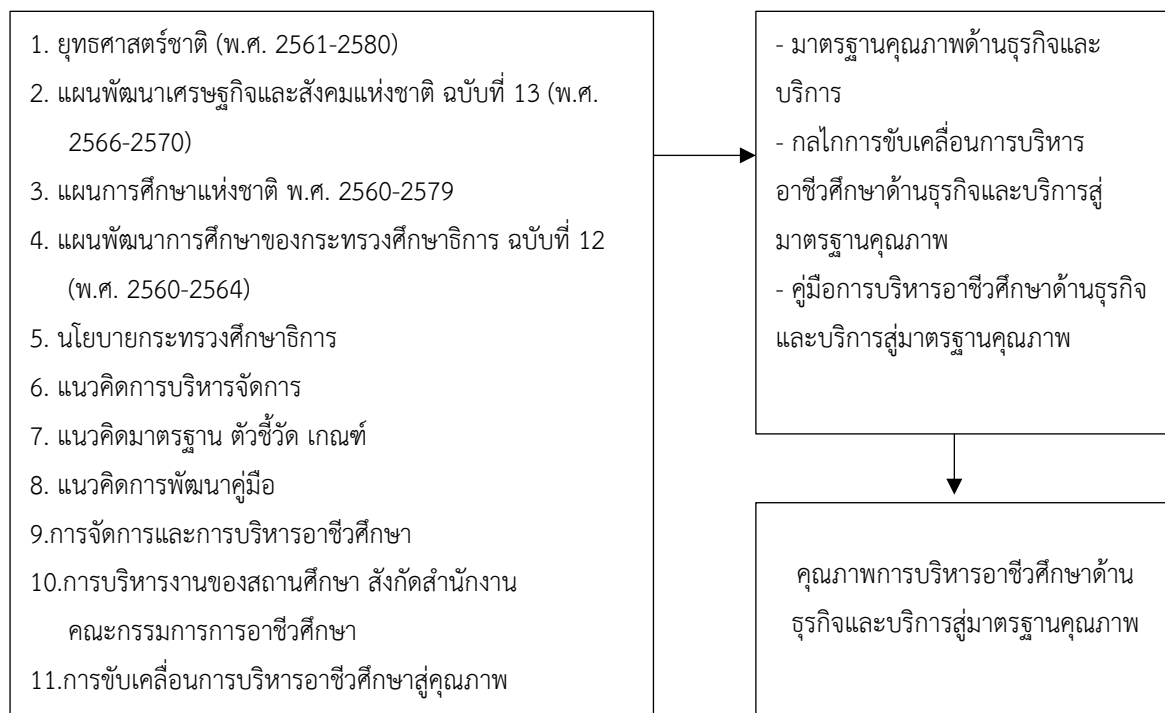
ในปัจจุบันการบริหารสถานศึกษา การนำแนวคิดและหลักการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยความสำเร็จ คือ การนำรูปแบบระบบบริหารจัดการองค์คุณภาพสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องเร่งพัฒนาการมาตรฐาน การศึกษาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษานั้นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด คือ ต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี เพื่อที่จะทำให้การศึกษานั้นมีคุณภาพได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ให้ได้มาตรฐานสูงขึ้นเท่าเทียมหรือใกล้เคียงนานาชาติอารยประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนอันจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560) มีการกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษามีอิสระในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ ทั้งสิ้นจำนวน 428 แห่ง ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี ให้มี

การยกระดับคุณภาพการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2547) ผู้วิจัยในฐานะรักษาราชการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษา ธุรกิจและบริการ รับผิดชอบการพัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทางวิชาชีพด้านธุรกิจและบริการ สิ่งสำคัญที่สุด คือ การพัฒนา “คุณภาพผู้เรียน” เพื่อเป็นการเตรียมกำลังคนอาชีวศึกษาในอนาคตให้มีความพร้อมที่สุดในการแข่งขันและรองรับเทคโนโลยี เศรษฐกิจสังคม และผลิตกำลังคนเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ การศึกษาจึงต้องอยู่ที่ “สถานศึกษา” เป็นหลัก ผู้วิจัยจึงคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญในการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ” โดยการค้นหาคำตอบว่าทิศทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าว ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ
2. เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อนและคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ
3. เพื่อทดลองใช้มาตรฐานคุณภาพและกลไกการขับเคลื่อนด้วยคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ
4. เพื่อประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ
5. เพื่อเสนอแนะนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน

การจัดการอาชีวศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 สังเคราะห์แนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการสังเคราะห์เอกสาร มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ชั้น 1.1 และ 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 พัฒนามาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อนและคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษากรอบการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการสังเคราะห์เอกสาร มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล คือ ผลการวิจัยในระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกกรอบการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 พัฒนามาตรฐานคุณภาพการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกมาตรฐานคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 พัฒนากลไกการขับเคลื่อนการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้านการอาชีวศึกษา/อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการอาชีวศึกษาที่ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกกลไกการขับเคลื่อนการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.4 พัฒนาคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนย่อย

1.4.1 ยกร่างคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยผู้วิจัยมีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล คือ ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ชั้น 1.1-1.3 และ 2.1 - 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกร่างคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.4.2 ตรวจสอบร่างคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอาชีวศึกษา/อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ฉบับ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มตรวจสอบร่างคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ และ แบบประเมินร่างคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4.3 บรรณาธิการคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอาชีวศึกษา/อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้มาตรฐานคุณภาพและกลไกการขับเคลื่อนด้วยคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา 10 วิทยาลัย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัย 2) รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทรัพยากร 3) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 4) รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา 5) รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และ 6) หัวหน้าแผนกสาขาวิชา จำนวน 61 คน ตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าแผนกสาขาวิชา ใน 10 วิทยาลัย รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน เพื่อให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์จากการลงพื้นที่ (site visit) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นต่อคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ ความคิดเห็นต่อคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 4 ประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีการดำเนินโดยการประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ โดยการสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีจำนวน 73 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทรัพยากร รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา หัวหน้าแผนกสาขาวิชา จำนวน 10 วิทยาลัย รวม 61 คน ซึ่ง

ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้แทนสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) จำนวน 1 คน ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 1 คน และผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 10 แห่งๆ ละ 1 คน รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 5 เสนอแนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอนดังนี้

5.1 กำหนดแนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล คือ ผลการวิจัยในระยะที่ 1-4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกแนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 ประเมินแนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอาชีวศึกษา/อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการอาชีวศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการหรือมีผลงานด้านวิชาการเกี่ยวกับอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการ จำนวน 6 คนประกอบด้วย 1) ผู้แทนสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 1 คน และ 3) ผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินแนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพพบว่า 1.1) แนวทางการบริหารอาชีวศึกษาสู่มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ด้าน (IPOO) คือมาตรฐานด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) มาตรฐานด้านผลผลิต (Output) และมาตรฐานด้านผลลัพธ์ (Outcome) 1.2) องค์ประกอบกลไกการขับเคลื่อน ประกอบด้วย 1) คุณค่า (Value Propositions-VP) 2) ทรัพยากรหลัก (Key Resources-KR) 3) กิจกรรมหลัก (Key Activities-KA) 4) พันธมิตรหลัก (Key Partners-KP) 5) กลไกขับเคลื่อน (Drivers) 6) การดำเนินงาน (Action) และ 7) การกำกับดูแล (System Oversight)

2. ผลการสร้างมาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อน และคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า 2.1) กรอบการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 องค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพ ตอนที่ 2 ตัวชี้วัดมาตรฐาน ตอนที่ 3 เกณฑ์การ

ประเมินการทางการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ตอนที่ 4 กลไกการขับเคลื่อนการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ 2.2) มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 9 ตัวชี้วัด มาตรฐานด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด มาตรฐานด้านผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 4 ตัวชี้วัด และมาตรฐานด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 3 ตัวชี้วัด สำหรับเกณฑ์การประเมินการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มี 5 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 0 ระดับ 1 ระดับ 2 ระดับ 3 และระดับ 4 2.3) กลไกการขับเคลื่อนการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 7 ด้าน 2.4) คู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ คู่มือ กรอบแนวคิดทฤษฎี การบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มาตรฐาน องค์ประกอบ ตัวชี้วัด การประเมินความสำเร็จ กลไกการขับเคลื่อน การนำไปใช้ระดับสถานศึกษาและระดับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับร่างคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพที่ 2 การสร้างมาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อน และคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ

3. ผลการทดลองใช้มาตรฐานคุณภาพและกลไกการขับเคลื่อนด้วยคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการเสนอแนะนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า นโยบายการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพและการนำไปใช้สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ระดับ คือ ระดับสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา ระดับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และระดับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกระดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการบริหารอาชีวศึกษามาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) 2) มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) 3) มาตรฐานด้านผลผลิต (Output) 4) มาตรฐานด้านผลลัพธ์ (Outcome) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการอาชีวศึกษาเป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา และยกระดับคุณภาพวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ตามสนองนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องมีการนำทฤษฎีระบบมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและการดำเนินงานต่างๆ อย่างมีคุณภาพตั้งแต่จุดเริ่มต้นถึงจุดสิ้นสุด โดยมีองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน หน่วยงานจึงต้องให้ความสำคัญในทุกด้าน ทั้งด้านปัจจัยนำเข้าที่จะทำให้ทราบถึงทรัพยากรต่างๆ ที่จะนำไปใช้ในการวางแผนในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการที่จะเป็นการนำทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินการจนทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ด้านผลผลิตที่จะทำให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลลัพธ์ที่จะทำให้ทราบผลที่เกิดขึ้นจากผลผลิต รวมทั้งข้อมูลย้อนกลับ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จนทำให้เกิดการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะในระดับที่สามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับค่าตอบแทนในแต่ละระดับสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของวิเศษ ชวระนอง (Online) ที่ระบุว่า ทฤษฎีระบบจะช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับณรงค์ อภัยใจ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่าสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม โดยมีผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้องค์ประกอบกลไกการขับเคลื่อน ประกอบด้วย พันธมิตร/ความร่วมมือหลักที่เข้มแข็ง (Key Partners) ทรัพยากรหลัก (Key Resources) กิจกรรมดำเนินงานหลัก (Key Activities) กลไกการขับเคลื่อน (Key Drivers) การกำกับดูแล (System Oversight) ผลลัพธ์ (Key Results) และผลสัมฤทธิ์และคุณค่าที่เพิ่มขึ้น (Value Propositions) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน จึงต้องให้ความสำคัญกับปฏิบัติงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพันธมิตรกับสถานศึกษาในการวางแผนการบริหารจัดการ การพัฒนาวิชาการ การใช้ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติงานตามแผนอย่างเข้มแข็ง และการกำกับ ดูแล กระบวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล รวมทั้งมีกลไกการบริหาร การกำกับดูแลกระบวนการจัดการเรียนรู้ การควบคุมคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ที่มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อันจะนำไปสู่การผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสูงสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และมาตรฐานสากล โดยหน่วยงานต้องมีเข้าใจในบทบาท หน้าที่ บริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาในทุกด้าน เพื่อนำไปสู่การจัดการอาชีวศึกษาคุณภาพสูง มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายของโครงการฯตามแผนที่กำหนด นั่นคือ ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Osterwalder et al (2010) กล่าวว่า Business Model Canvas เป็นกรอบของธุรกิจที่จะช่วยให้เห็นภาพรวม และอธิบายที่มาที่ไปของวิธีการที่องค์กรใช้ รวมไปถึงการหมุนเวียนทรัพยากรต่างๆภายในบริษัท และสอดคล้องกับ Mufti, Syarif and Djohar (2017) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในแนวทางการสร้างแบบจำลองธุรกิจ (กรณีศึกษาที่ PT mekar agung sejahtera) Business Model Canvas (BMC) มีผลการวิจัยพบว่า จากผลการวิเคราะห์ด้วย Business Model Canvas สามารถใช้ในการวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยรู้จักระบบการจัดการแบบบูรณาการมากขึ้นและสามารถประสานทุกองค์ประกอบภายในบริษัท

2. ผลการสร้างมาตรฐานคุณภาพ กลไกการขับเคลื่อน และคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้ มาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 9 ตัวชี้วัด มาตรฐานด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด มาตรฐานด้านผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 4 ตัวชี้วัด มาตรฐานด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 3 ตัวชี้วัด สำหรับเกณฑ์การประเมินการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ มี 5 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 0 ระดับ 1 ระดับ 2 ระดับ 3 และระดับ 4 มีกลไกการขับเคลื่อนการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วย 7 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้ ด้านที่ 1 การบริหารสถานศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกสู่วัตรกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งและระบบความร่วมมือกับเครือข่ายพันธมิตร ด้านที่ 3 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพ ด้านที่ 5 วัตรกรรมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ด้านที่ 6 การยกระดับสถานศึกษาเป็นศูนย์ฝึกอบรมหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ การทดสอบสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐาน

อาชีพและคลังปัญญาอาชีวศึกษา และด้านที่ 7 การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และขยายผลการจัดการอาชีวศึกษาคุณภาพสูง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการที่ดี จะทำให้องค์การนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารอาชีวศึกษาสู่คุณภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน ไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกด้าน มีวิธีการนำไปใช้ รวมถึงกลไกการขับเคลื่อนต่างๆ โดยจัดทำเป็นคู่มือเพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยให้มีความสอดคล้องกับระบบและกลไกการบริหารเชิงระบบ อันจะนำไปสู่การผลิตและพัฒนากำลังอาชีวศึกษาอย่างมีคุณภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสำเร็จในการดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของสุรัสวดี จินดาเนตร (2553) กล่าวถึงความหมายของคู่มือว่าคู่มือเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการของผู้ใช้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันให้มากที่สุดและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่าคู่มือที่ดีต้องเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญ วิธีการจัดกิจกรรมนั้นมีความละเอียดอ่อนแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562) ได้กล่าวว่าหลักการจัดการอาชีวศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพเอาไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนด้านอาชีวศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา คือ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน รวมทั้งสอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ที่กำหนดว่าให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา แต่ละระดับ และประเภทการศึกษา และสอดคล้องกับวณิชย์ อ่วมศรี (2556) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด การกำหนดเกณฑ์ และระบบการประเมินผลการจัดการศึกษาของธนาคารโลก (System Assessment and Benchmarking for Education Results – SABER) ที่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จ ในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย 3 มิติ 9 กลไกขับเคลื่อน 27 กิจกรรมการดำเนินงาน โดยมี 3 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านกรอบกลยุทธ์ มิติที่ 2 ด้านการจัดระบบงาน และมิติที่ 3 ด้านการจัดการศึกษา กลไกขับเคลื่อน 9 กลไก คือ กลไกด้านทิศทาง ด้านแผนงาน ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านคุณภาพและมาตรฐาน ด้านโปรแกรม ด้านทรัพยากร ด้านเนื้อหา ด้านแรงจูงใจ และด้านผลลัพธ์

3. ผลการทดลองใช้มาตรฐานคุณภาพและกลไกการขับเคลื่อนด้วยคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่ต้องบริหารจัดการทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรจากสถาน

ประกอบการและทุกภาคส่วนอย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้การผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาต่าง ๆ มี คุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการวางแผน การจัดกระบวนการดำเนินงาน กลไกการบริหาร การกำกับ คุดูแลกระบวนการจัดการเรียนรู้ การควบคุมคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีความ ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้วยกลไกการบริหารสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น การมีรูปแบบและคู่มือ การบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจนจึงเป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนการบริหาร อาชีวศึกษาสู่มาตรฐานคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของวิลเล เดซ (2559) ที่กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และ องค์คณะบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่าง เป็นระบบตามมาตรฐานและคุณภาพให้แก่เยาวชน ในอันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. ผลการประเมินคู่มือการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ พบว่า ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากคู่มือการบริหารมีการพัฒนาเป็นไปตามหลักการ มีการจัดลำดับข้อมูลนำเสนอเป็นขั้นตอน ที่เข้าใจง่าย เนื้อหามีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน มีแนวทางการดำเนินการและกลไกการขับเคลื่อนที่ชัดเจน จนทำให้คู่มือเป็นเครื่องมือในการเสนอแนะแนวทาง เทคนิคในการดำเนินงานหรือกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้และช่วยให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ แสงรุณีย์ มีพร (2552) กล่าวว่า คู่มือที่ดีนั้นควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้คู่มือ เพื่อให้การใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด คัมภีร์ สุดแท้ (2553) ที่กล่าวว่าคู่มือที่ดีต้องเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญ มีวิธีการจัดกิจกรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้ วัฒนา ฉิมประเสริฐ (2554) กล่าวว่าลักษณะที่ดีของคู่มือจะต้องมี การเรียงลำดับขั้นตอนการใช้ให้ชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจเมื่ออ่านแล้วต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ ถูกต้อง เน้นแนวปฏิบัติที่สำคัญ เพื่อช่วยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ได้ง่าย

5. แนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ และการนำไปใช้สู่ การปฏิบัติเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา ระดับสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา และระดับกระทรวงศึกษาธิการ ผลการประเมินแนวนโยบาย ทั้ง 3 ระดับ คือ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกระดับ ทั้งนี้เนื่องจากกำหนดแนวนโยบายการบริหารอาชีวศึกษาและการนำไปใช้สู่ การปฏิบัติ มีกำหนดจากบริบทของการจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาทุกระดับ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารอาชีวศึกษาเพื่อการผลิตและ พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อพัฒนาประเทศในภาคเศรษฐกิจ ที่มีองค์ประกอบในทุกมิติ ทั้งด้านการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การ ประเมินและรับรองมาตรฐานอาชีพ การพัฒนาครู และกลไกการกำกับดูแล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไป เป็นแนวทางในการนำไปสู่การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จนนำไปสู่การผลิตและพัฒนา

กำลังคนที่มีสมรรถนะในระดับที่สามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับค่าตอบแทนในแต่ละระดับสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศต่อไป สอดคล้องกับหลักการสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาจะต้องฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์จนสามารถทำงานได้ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน สังคม และสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) และสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่มีการกำหนดให้มีการศึกษาเพื่ออาชีพและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาและอาชีวศึกษามีอาชีพและรายได้ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกได้ แนวคิดของกฤษณ์ วัฒนารงค์ (2549) กล่าวถึงการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า ต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชนเป็นหลัก และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2564) ระบุว่าจัดการอาชีวศึกษาต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวณิชย์ อ่วมศรี (2556) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการประเมินความเหมาะสมของมิติและกลไกขับเคลื่อน โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้นแบบพบว่า มิติที่ 3 ด้านการจัดการศึกษา ได้รับความสำคัญในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่มาตรฐานคุณภาพ ทั้งในด้านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายพันธมิตร มีหลักสูตร มีการพัฒนาครู มีการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา การกำกับดูแลกระบวนการจัดการเรียนรู้ การควบคุมคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและมีความยืดหยุ่นตามสภาพบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการนำกลยุทธ์การบริหารคุณภาพไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในการผลิตและพัฒนาากำลังคนสมรรถนะสูง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และมาตรฐานสากล

3. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษา และยกระดับคุณภาพวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ตามสนองนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความต้องการของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน ตัวชี้วัด และเกณฑ์ การประเมินสำหรับสถานศึกษาเฉพาะทางหรือสถานศึกษาในโครงการพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเฉพาะทางเป็นไปตามมาตรฐาน จนนำไปสู่การผลิตและ พัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะสูงต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการนำมาตรฐานคุณภาพและกลไกการขับเคลื่อนด้วยคู่มือการบริหาร อาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพไปใช้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งทั้งภาครัฐและ เอกชน เพื่อให้เกิดคุณภาพในภาพรวมของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2549). *เทคโนโลยีการศึกษาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: สนิทวิการพิมพ์.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนาแบบงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). *รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนใน โครงการตามพระราชดำริ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วณิชย์ อ่วมศรี. (2556). *ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิมล เดชะ. (2559). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สดล. สารนิพนธ์ ศึกษาสาตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิเศษ ขาวระนอง. *การบริหารสถานศึกษาโดยวิธีการเชิงระบบ*. สืบค้น จาก <https://www.khamsoipit.ac.th>
- วัฒนา นิมประเสริฐ. (2554). *การพัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย. (2560). *Thailand Competitiveness Conference 2017*. สืบค้น จาก http://thailandcompetitiveness.org/topic_detail.php?lang=Th&ps=70
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2547). *มาตรฐานอาชีพ สาขาอัญมณีและเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง: การจัดการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). (ร่าง) คู่มือการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศูนย์บริหาร
เครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา. สืบค้นจาก

<https://www.vec.go.th/Portals/9/Download/your64/Manage/28-6-64/manual.pdf>

สุรัสวดี จินดาเนตร. (2553). การพัฒนาคู่มือการสอนโครงงานคณิตศาสตร์ สำหรับครูในช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน
ดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แสงรุณีย์ มีพร. (2552). การวิจัยและพัฒนาคู่มือการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา.
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Osterwalder, A., Pigneur, Y., & Clark, T. (2010). *Business model generation: a handbook or
visionaries, game changers, and challengers*. N.J.: Wiley.

Prihardini Mufti, Rizal Syarif and Setiadi Djohar. (2017). *Real estate business development
strategy in approach to business model canvas case study at PT mekar agung
sejahtera*. International journal of science and research, 12(6), 564- 569.

การอ้างอิงบทความ

นิติ นาขิต. (2565). การบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ. *e-Journal of Education
Studies, Burapha University*, 4(1), 1-16. สืบค้นจาก [https://so01.tci-thaijo.org/index.php/
ejes/article/view/254150](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/254150)

